

فقه و حقوق در مطبوعات

مفهوم آزادی در فقه سیاسی شیعه

منصور میراحمدی، علوم سیاسی، ش. ۱، تابستان ۱۳۷۷.

- نویسنده پس از طرح مباحثی در گزاره بالا، خلاصه بحث را چنین ارائه می دهد:
۱. آزادی در فقه سیاسی شیعه، به عنوان «پیش فرض» گرفته شده و در فقه از محدودیتهای آن بحث شده است.
 ۲. طرح آزادی در علم کلام، در چهارچوب بحثهایی چون: طلب و اراده، جبر و اختیار و اصل اباحه و تقدم آن بر اصل تکلیف، از مهم ترین دلیلهایی هستند که بر پیش فرض بودن آزادی دلالت می کنند. اصول و قواعد فقهی نیز، تأییدگر و شاهد گویای این سخن بشمارند.
 ۳. آزادی در فقه سیاسی شیعه، بیش تر در مفهوم فلسفی - کلامی مورد توجه قرار گرفته است و وجه سیاسی آن، بیش تر از دگرگونیها و دگر دیسیهای جدیدی اثر پذیرفته که در این مفهوم در عرصه اندیشه سیاسی پدید آمده است.

🔖 زمان و مکان و تحول موضوعات احکام (۱)

سید عباس لاجوردی، مسجد، ش. ۳۹، مرداد و شهریور ۱۳۷۷.

نویسنده پس از بیان نکته های کلی در پیوند با بحث، برای بازشناسی چگونگی دخالت زمان و مکان در دگردیسی گزاره ها، به مقوله های زیر می پردازد:

موضوع و متعلق، حکم و متعلق، تقسیمات موضوع، تقلید در موضوعات، مناسبات حکم و موضوع، نحوه اخذ موضوع.

🔖 اجتهاد در عصر توسعه

ابراهیم شفیعی سروستانی، موعود، ش. ۹، مرداد و شهریور ۱۳۷۷.

از دید نویسنده، دو نکته انحرافی مهم در بسیاری از مقاله های فقهی که در سالهای پسین به خامه نویسندگان روشنفکر مآب نگاشته شده و نشر یافته، دیده می شود:

۱. نگاه یک سویه به آیات قرآن و تفسیر آنها بدون توجه به روایات.
۲. زیاده روی در توجه به دیدگاههای اهل سنت و اثرپذیری از فقیهان و نگاشته های فقهی آنان.

نویسنده می کوشد تا نسبت دو منبع اصلی اجتهاد؛ یعنی کتاب و سنت را با یکدیگر بررسی کند.

🔖 ضرورت تحول اجتهاد با شیوه اصولی در حوزه استنباطی

محمد ابراهیم جناتی، اندیشه حوزه، ش. ۱۳، تابستان ۱۳۷۷.

در این نوشتار، عنوانهای زیر به چشم می خورد:

تحول از نظر کمی و کیفی، موانع به کارگیری روش اصولی اجتهادی، علل پیدایش و پیامدهای شیوه اصولی اجتهادی افراطی، شیوه اصولی اجتهادی معتدل، شرایط اجتهاد، عدم کارایی شیوه های پیشین اصولی، پیامدهای عدم به کارگیری اجتهاد با شیوه اصولی نوین و ...

انفال

غلامرضا رضوانی، فقه اهل بیت، ش. ۱۴، تابستان ۱۳۷۷.

نویسنده، مسأله را از دو جهت بررسی می‌کند: مفهوم شرعی انفال و گستره قلمرو و تبیین مصادیق آن. وی بر این باور است: مقتضای ادله این است: انفال در عصر غیبت به طور مطلق تحلیل شده است.

شیوه های کلی استنباط در فقه (۱)

محمد ابراهیم جنتانی، اندیشه حوزه، ش. ۱۲، بهار ۱۳۷۷.

نویسنده، پیش از ورود در اصل موضوع، به تعریف فقه، قلمرو فقه، جهان شمولی فقه، بخشهای گوناگون فقه، اصطلاحات فقه و وصف فقه به سستی و پویا پرداخته است. در این مقاله، دو شیوه اخباری و اصولی، در بوته بررسی نهاده شده و در بررسی شیوه اخباری، زمان و علل پیدایش و پیامدهای شیوه اخباری و بعضی باورهای دارندگان این شیوه مورد توجه قرار گرفته است. در بررسی شیوه اصولی، زمان و علل پیدایش و باورهای دارندگان روش اصولی، بررسی شده است.

پرسشهای فقهی جامعه پزشکی

دانشگاه اسلامی، ش. ۴، بهار ۱۳۷۷.

در این نوشتار، پرسشهای مطرح شده در دومین «همایش دیدگاههای اسلام در پزشکی» ارائه شده است:

تشریح، پیوند اعضا، وصیت برای تشریح و پیوند، ازدواج در بیماریهای مختلف، آزمایشها و رادیولوژیها، معاینات پزشکی، دیات، حدود، قصاص، سقط جنین، تنظیم خانواده، تلقیح مصنوعی، بچه آزمایشگاهی، داروسازی، دندان پزشکی و ...

پول امروز، مثلی یا قیمی یا ماهیت سوم؟

احمد علی یوسفی، فقه اهل بیت، ش. ۱۴، تابستان ۱۳۷۷.

در این مقاله به مقوله های زیر پرداخته شده است:

ضرورت توجه به مثلی یا قیمی بودن انواع پول، روش ضابطه مند کردن مثلی و قیمی، تعریف مثلی و قیمی، ماهیت پولهای امروزی، تفاوتهای طلا و نقره و پولهای کنونی، تفاوت پولهای فعلی با سایر اموال.

پیوند دین و حکومت در اندیشه مسلمانان

سید عباس رضوی، حوزه، ش. ۸۶-۸۵، فروردین-تیر ۱۳۷۷.

سیره و ارزیابی ذهنی دینداران از حکومت چه بوده است و زمامداران مشروع بودن خود را به چه می دانسته اند؟ آیا حاکمان پیوندی میان خود و دین احساس نکرده اند و دین در حاشیه تفکر و زندگی آنان بوده و یا دولتمردان خود را متولی و برگزیده دین باوران شمرده اند و نظام خود را نظامی اسلامی قلمداد کرده اند؟ آیا گذشته تاریخ، جدایی دین از سیاست را نشان می دهد یا همگرایی دین و حکومت را؟ اگر چنین است راز ستیزها و برخوردهای امامان و عالمان بزرگ با خلفا و پادشاهان در چه بوده است؟ نویسنده پس از طرح پرسشهای بالا، در مقام پاسخ گویی بر می آید.

پزشکی، فقه و حقوق

میزگرد با حضور جمعی از اساتید حوزه و دانشگاه، دانشگاه اسلامی، ش. ۴، بهار ۱۳۷۷.

در این میزگرد، به بخشی از مباحث فقهی و حقوقی در پیوند با حرفه پزشکی، با حضور صاحب نظران زیر، پرداخته شده است:

مرعشی، احمدی یزدی، فتاحی، مرتضوی، نور بالا، گودرزی و طبری پور.

پاره ای از مقوله های مطرح در این میزگرد عبارتند از:

پیوند اعضا، مرگ مغزی، وصیت به برداشتن عضو، جرم از دیدگاه قانون،

سقط جنین و تلقیح مصنوعی .

آیا تورم و کاهش ارزش پول می تواند مجوز دریافت بهره باشد؟

محمد کاظم نجفی، قرض الحسنه، ش. ۳۵، خرداد ۱۳۷۷ .

شماری بهره بانکی را به عنوان جبران کاهش قدرت خرید پول می دانند. در این مقاله، مهم ترین استدلالهای این گروه بررسی شده است، از جمله: یکی از وظایف مهم پول، ذخیره ارزش است که اگر قدرت خرید پول در اثر ذخیره کاهش یابد این وظیفه پول مختل می گردد؛ از این روی، باید معادل شاخص تورم، بهره داده شود. افزون بر این، در این مقال، حيله های ربوی بررسی شده است.

جایگاه فقهی - حقوقی مجلس خبرگان

گفت و گو با آیت الله محمد تقی مصباح یزدی، حکومت اسلامی،

ش. ۸، تابستان ۱۳۷۷. مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

در این گفت و گو گزاره هایی، به بحث گذاشته شده است:

جایگاه مجلس خبرگان در نظام سیاسی جمهوری اسلامی، مبنای فقهی عمل مجلس خبرگان، واگذاری وظایف خبرگان به مردم، سازگاری تشکیل مجلس خبرگان با نظریه انتصاب یا انتخاب و

سیاست و حکومت

گفت و گو با آیت الله سید کاظم حائری، علوم سیاسی، ش. ۱، تابستان ۱۳۷۷ .

در این مصاحبه، مقوله هایی به بوته بررسی نهاده شده است:

تعریف سیاست و حکومت از دیدگاه اسلام، تفسیر نظریه ولایت مطلقه فقیه، تفاوت ولایت در امور اجتماع و ولایت بر مجانین و صغار و مانند آنان، چگونگی انتخاب ولی فقیه، مشورت و رهبری، التزام ولی فقیه به قانون اساسی، منشأ اختلاف

نظر جدی فقها درباره ولایت فقیه، حکم حکومتی و

حکومت اسلامی

مهدی هادوی تهرانی، کتاب نقد، ش. ۷، تابستان ۱۳۷۷.

نویسنده در آغاز، فرازهایی از سخنان فقیهان پیش از ملا احمد نراقی را، در باب ولایت فقیه گزارش می دهد که این گزارش، به خوبی نشان می دهد: قرنهای پیش از فاضل نراقی، مسأله ولایت فقیه مطرح بوده و فقهای چون شیخ مفید، محقق حلّی، محقق کرکی، مقدس اردبیلی، صاحب مفتاح الکرامه، به این بحث دامن زده اند و سخنان راهگشایی در این مقوله دارند.

نویسنده به فرازهایی از سخنان چند تن از فقهای پس از ملا احمد نراقی نیز، اشاره دارد، از آن جمله: میرفتاح مراغه ای، صاحب جواهر، شیخ مرتضی انصاری، حاج آقا رضا همدانی، سید محمد بحر العلوم، آیت الله بروجردی، شیخ مرتضی حائری و امام خمینی.

نویسنده در ادامه، به این گزاره ها می پردازد: مردم و ولایت فقیه، ولایت فقیه یا وکالت فقیه، قانون اساسی و ولایت مطلقه فقیه، ولایت و مرجعیت، تفکیک مرجعیت از رهبری، تعدد رهبر، تعدد مرجع.

حکومت و مشروعیت

محمد تقی مصباح یزدی، کتاب نقد، ش. ۷، تابستان ۱۳۷۷.

نویسنده، برای روشن گری هر چه بیش تر مشروعیت حکومت، مقوله های زیر را وافی رسد:

ملاك مشروعیت حکومت، ملاك مشروعیت حکومت از دیدگاه اسلام، نقش مردم در حکومت اسلامی، فلسفه انتخابات، مفهوم جمهوریت، دموکراسی و نظام شرعی، حکومت دینی، حکومت ولایی، چرا ولایت فقیه، سابقه نظریه ولایت

فقیه، اختیارات رهبری و قانون، ولایت مطلقه، ولایت فقیه و تخصصهای گوناگون، اختلاف نظر فقیهان، انتقاد از ولی فقیه و ...

مشروعیت حکومت ولایی

عبدالحسین خسروپناه، کتاب نقد، ش. ۷، تابستان ۱۳۷۷.

در این مقاله نویسنده پس از تعریف مشروعیت و روشن‌گری ولایت خدا، ملائکه، پیامبر، مؤمنان، ائمه (ع) و ولایت فقیه، به چند شبهه درباره ولایت فقیه پاسخ می‌گوید:

الف. حکومت ولایی از نوآوریهای فقهای معاصر.

ب. مطرح نبودن ولایت در تاریخ فقه شیعه به معنای کشورداری.

ج. ولایت مطلقه و استبداد.

د. یک طرفه بودن رابطه ولی با مولی علیه.

ه. اثبات ولایت مطلقه فقیه، با روایت عمر بن حنظله که جمعی در ثقه بودن آن شک داشته‌اند.

حکم ثانوی از دیدگاه امام خمینی (ره)

علی اکبر کلانتری، حوزه، ش. ۸۵-۸۶، فروردین-تیر ۱۳۷۷.

هدف نویسنده در این مقاله، گردآوری دیدگاههای امام خمینی درباره حکم ثانوی از آثار نوشتاری ایشان و ارائه پاره‌ای تحلیلها و شرحها درباره آنهاست.

نویسنده، بیش‌تر تعریفهای ارائه شده از حکم ثانوی و فرق آن با حکم اولی را بی‌اشکال نمی‌داند. وی با برداشت از دیدگاهها و سخنان شمار زیادی از فقیهان و اصولیان، حکم ثانوی را این‌گونه تعریف می‌کند:

حکم ثانوی حکمی است که بر موضوعی با توجه به عناوین عارضی آن: اضطراب، اکراه، مقدمیت و ... بار می‌شود، مانند جایز بودن خوردن مردار برای کسی که ناگزیر از خوردن است.

توانمندی فقه در اداره نظام اسلامی

علی اکبر نوایی، اندیشه حوزه، ش. ۱۲، بهار ۱۳۷۷.

در این مقاله عنوانهای زیر به چشم می خورد:

انتظار از فقه، ارکان تنظیم حکومت در فقه، لزوم اجتهاد کارآمد، ویژگیهای مجتهد و اجتهاد کارآمد، ارکان توانمندی فقه، موارد رجوع به عرف، ابزار استمرار حکومت و ...

خبرگان رهبری با مکانیسم کنترل و نظارت

محمد جواد حیدری، ارم، ش. ۳، مهر ۱۳۷۷.

آیا ممکن نیست نظریه ولایت مطلقه فقیه به یک استبداد دینی و دیکتاتوری در قدرت تبدیل شود؟

نویسنده در پی پاسخ به سؤال بالا است.

نگاه، ولایت بر دختر و... تحقیقات کمپیوتر علوم اسلامی

مصاحبه با آیت الله سید محمد حسین فضل الله، پیام زن، ش. ۷۵، خرداد ۱۳۷۷.

در این مصاحبه، افزون بر بیان دیدگاههای آیت الله سید محمد حسین فضل الله، در مواردی به دلیل احکام و فلسفه احکام نیز اشاره شده است. گزاره های مطرح در مقاله عبارتند از:

زینت زنان، نگاه به زن، حد شرعی در جواز نگاه به زن، پوشش زن، نگاه به تصویر زن، ولایت بر دختر، ولایت بر دختر پس از ازدواج، ازدواج موقت، چند زنی و ...

ذبح اهل کتاب

محمد رحمانی، فرهنگ جهاد، ش. ۱۱، بهار ۱۳۷۷.

در این مقاله، مقوله های زیر بررسی می شوند:

پیشینه مسأله، تقریر محل نزاع، تعریف اهل کتاب، نظر فقیهان، تبیین مقتضای

اصل عملی، دلیلی های حرمت ذبح اهل کتاب (آیات، اخبار، اجماع)، فتوای فقیهان معاصر، نظر اهل سنت و

📖 ذبح اهل کتاب (۲)

محمد رحمانی، فرهنگ جهاد، ش. ۱۲، تابستان ۱۳۷۷.

نویسنده در نوشتار پیش، ذبح اهل کتاب را از نگاه آیات بررسی کرد و در این شماره که بخش دوم نوشته ایشان است، این مقوله را از نگاه روایات و امی رسد و در ادامه دیدگاه فقیهان معاصر و مذاهب اهل سنت را نقل می کند.

در این نوشتار، پس از آن که به شرح، ذبح اهل کتاب بررسی می شود، نتیجه گیری می شود:

دلیلی بر حرام بودن حیواناتی که به دست اهل کتاب کشتار شده است، نداریم، البته با نگهداشت تمامی شرایط، از جمله یادنام خدا.

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

📖 ربا در نظر خواهی از اساتید حوزه علمیه قم

سید کاظم حائری، محمد علی گرامی، سید احمد مددی، نامه مفید، ش. ۱۳، بهار ۱۳۷۷.

در این گفت و گوها که با صاحب نظران حوزوی انجام گرفته، مقوله های زیر بررسی شده است:

ربا در صدر اسلام، فرق گذاری صحابه پیامبر (ص) میان ربای فاحش و غیر فاحش، تقیید آیات ربا به روایات اهل بیت (ع)، ملاک حکم ربا، حکم وام با احتساب تورم، حیل های ربا و

📖 ربا از گناهان کبیره و استثنا ناپذیر

محمد هادی معرفت، نامه مفید، ش. ۱۳، بهار ۱۳۷۷.

نویسنده پس از این که با آیات و روایات، ثابت می کند، ربا حرام است، روشن

می سازد جاهایی استثنا شده: مانند ربا میان پدر و فرزند، در اساس ربا نیستند، بلکه صورت ربا دارند. به اصطلاح به تخصص بیرون از دایره اند، نه تخصیص. نویسنده در این مقال به پیامدهای ربا، ربای قرضی و ربای معاملی، ربای واقعی و ربای حکمی و همچنین به راه‌هایی نیز می‌پردازد.

﴿مکمل متولی سوم امام(ع)﴾

محمد یزدی، فقه اهل بیت، ش. ۱۴، تابستان ۱۳۷۷. نویسنده با استفاده از منابع فقهی و دیدگاه فقیهان بنام شیعه، به این نتیجه می‌رسد: در زمانی که یکی از فقها زمام امور را در دست دارد، تنها او می‌تواند در وجوه شرعی تصرف کند.

﴿مکمل رساله خطی حکم شیربها از تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی﴾

میرزای قمی، تحقیق: سعید سعادت، فقه اهل بیت، ش. ۱۴، تابستان ۱۳۷۷. درباره شیربها، پرسشهایی مطرح است که میرزای قمی در این رساله کوچک به پاسخ‌گویی از آنها برمی‌خیزد: آیا شیربها جزء مهر است؟ آیا حکم جعاله دارد؟ آیا پرداخت آن بر شوهر واجب است؟ آیا شوهر پس از پرداخت حق رجوع دارد؟ آیا رضایت شوهر شرط جواز تصرف پدر دختر است؟ و ...

﴿مکمل آیا طبیب ضامن است؟﴾

حبیب الله طاهری، نامه مفید، ش. ۱۴، تابستان ۱۳۷۷. نویسنده ابتدا معنای ضمان پزشک را روشن می‌کند و سپس شرح می‌دهد که منظور از طبیب، کدام طبیب است؟ حاذق یا جاهل، مقصر یا محتاط؟ آیا تنها شماری از پزشکان، مانند: جراحان ضامن هستند، یا همه آنان: پزشک عمومی، متخصص،

جراح، روان پزشکی و ... آیا عمل پزشک که ضمان آور است، مصداق خطای محض است یا

کتاب قضاوت زنان از نگاه فقیهان

غلامرضا ذاکر صالحی، ایران، ۱۳۷۷/۶/۴ .

نویسنده پس از بررسی دلیلهای، کسانی که مرد بودن را برای قاضی شرط می دانند و نقل دیدگاههای فقیهان، به این نتیجه می رسد که همه دلیلهای عرضه شده، در این باب، در مسأله قضاوت، در خور خدشه اند.

کتاب قسامه جرح

کمال الدین مصباحی، اطلاعات، ۱۳۷۷/۱/۲۰ .

در این مقاله، چند مقوله درباره قسامه جرح و کاربرد آن در جراحات، مورد تحقیق قرار گرفته است: تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

حجت بودن قسامه جرح، ضرورت احراز لوث توسط قاضی، نصاب قسامه جرح و اختلاف فقها درباره کمیت آن، نتیجه اقامه قسامه جرح؛ یعنی آیا اقامه قسامه در اعضا فقط دیه را ثابت می کند، یا همانند قسامه قتل، قصاص را نیز ثابت می کند؟

کتاب کودکان حضانت و ولایت (۱)

مهدی مهریزی، پیام زن، ش. ۷۳، فروردین ۱۳۷۷ .

در این مقال از مقوله های زیر بحث شده است:

۱. تعریف حضانت و تاریخچه فقهی آن .
۲. تعریف ولایت و تاریخچه فقهی آن .
۳. رابطه و قلمرو حضانت و ولایت .

۴. ولایت و حضانت از آن کیست؟

۵. آغاز و پایان حضانت و ولایت.

۶. تحقیق مسأله.

مقام ابراهیم و نقش آن در طواف و نماز

علی اکبر ذاکری، میقات حج، ش. ۲۳، بهار ۱۳۷۷.

نویسنده با توجه به روایات و فتاوی فقها به بررسی دو مسأله پرداخته است:

۱. حد مطاف کجاست؟

۲. آیا لازم است نماز در پشت مقام، با فاصله اندک و حتی در صفوف

طواف کنندگان گزارده شود، یا نماز در جهتی که مقام قرارداد، کافی است و روا

نیست در بین صفوف طواف کنندگان گزارده شود؟

پیش از ورود به اصل بحث، نگاهی تاریخی به جایگاه اصلی مقام ابراهیم شده،

تا تکلیف حکمی که بر این موضوع بار می شود، روشن گردد.

بررسی شرط مرد بودن مفتی

محمد محمدی گیلانی، فقه اهل بیت، ش. ۱۳، بهار ۱۳۷۷.

نویسنده مباحث مربوط به شرط مرد بودن مفتی را در دو فصل بررسی می کند:

در فصل اول دیدگاه فقهای عامه را به بوته بررسی می گذارد و به این نتیجه می رسد: از

نظر آنان، مرد بودن شرط مفتی نیست. فصل دوم که به دیدگاه فقیهان شیعه اختصاص

دارد. در ابتدا اخبار رسیده در موضوع بحث بررسی می شوند، سپس دیدگاه چند تن

از فقهای برجسته مورد ارزیابی قرار می گیرد.

نویسنده بر این باور است که مرد بودن شرط افتا نیست.

متن عربی مقاله در پایان همین شماره آمده است.

محارب کیست و محاربه چیست؟ (۲)

سید محمود هاشمی، فقه اهل بیت، ش. ۱۳، بهار ۱۳۷۷.

محور بحث در این مقاله شناخت موضوع حد محارب است: در بخش نخست، به شرح مفاد آیه محاربه مورد بررسی قرار می‌گیرد و در بخش دوم، سخن از مفاد روایات حد محارب است و در ادامه، چند مسأله کاربردی متفرع بر بحث محاربه، به بحث گذاشته می‌شود، بدین شرح:

۱. شمول مجازات محارب نسبت به کسی که بدون سلاح اقدام به محاربه کند.
۲. شمول مجازات محارب نسبت به کسی که برای ترساندن یا گرفتن اموال مردم سلاح بکشد، لیکن موفق به ارباب مردم نشود.
۳. شمول مجازات محارب، نسبت به کسی که سلاح بکشد و قصد ارباب داشته باشد؛ اما به قصد قتل یا بردن اموال مردم نباشد؛ بلکه برای رسیدن به هدف سیاسی یا شخصی دیگری چنین اقدامی کند.
۴. مصداق محارب بودن کسی که قصد محاربه با یک نفر را داشته؛ اما این عمل او سبب ترس عمومی شود. متن عربی مقاله در بخش پایانی همین شماره به چاپ رسیده است.

مردم و مشروعیت

حسین مظاهری، ارم، ش. ۳، مهر ۱۳۷۷.

نویسنده دو دیدگاه عمده در مورد مشروعیت ولایت فقیه را، با دلیلهای اشکالهای وارد به آنها مطرح می‌کند:

۱. انتصاب از سوی خداوند متعال.
 ۲. انتخاب از سوی مردم
- نویسنده در پایان یادآور می‌شود: گویا طرح بحث مشروعیت مردمی، بیش از آن یک بحث علمی باشد، یک بحث سیاسی است.

📖 مصلحت نظام از دیدگاه امام خمینی (ره)

محمد صادق مزینانی، حوزه ش. ۸۶-۸۵، فروردین-تیر ۱۳۷۷.

در این مقال، به مقوله های زیر پرداخته شده است:

مفهوم مصلحت، جایگاه مصلحت در فقه، نقش مصلحت در جعل احکام الهی، نقش مصلحت در احکام حکومتی، ولایت و مصلحت، مصلحت در دیدگاه شیعه و اهل سنت، مرجع تشخیص مصلحت، مجمع تشخیص مصلحت نظام، حوزه مصلحت شناسی حاکم اسلامی، بایستگی پیروی از مصلحت اندیشیهای حاکم اسلامی، معیار تشخیص مصلحت.

📖 نگاهی نو به حکم فقهی مجسمه سازی

محمد رحمانی، وقف میراث جاویدان، ش. ۲۱، بهار ۱۳۷۷.

نویسنده پس از بیان پیشینه بحث و نقد و بررسی دلیلهایی که بر حرام بودن مجسمه سازی اقامه شده به این نتیجه می رسد: مهم ترین دلیلی که بر حرام بودن مجسمه سازی جان داران (قدر مشترك اقوال در حکم حرمت است)، اقامه شده اجماع و روایات است که بر هر دو دلیل خدشه وارد است. لیکن از آن جا که مخالفت با مشهور فقها، خلاف احتیاط است، باید در این باب احتیاط کرد و احتیاط در مجسمه سازی شرایطی دارد که با نبود یکی از آنها، رعایت احتیاط، لازم نخواهد بود.

📖 البرهان المؤسس لتحقیق ان المتنجس لاینجس

سید عبدالکریم موسوی جزایری (م: ۱۲۱۴ ه. ق.)، فقه اهل بیت، ش. ۱۳، بهار ۱۳۷۷.

از جمله کارهای بسیار مفید و راهگشا و انگیزاننده محققان و پژوهشگران برای پژوهشهای نو و عرضه کارهای ابتکاری، احیای رساله های خطی مفید برای روزگار ما و محافل علمی و پژوهشی است. فقه اهل بیت در این شماره به چاپ تصحیح شده رساله خطی البرهان المؤسس لتحقیق ان المتنجس لاینجس پرداخته که در آن مقوله ای را به بحث و بررسی

گذاشته که همیشه مورد نیاز و ابتلای مؤمنان و پای‌بندان به شرع انور است. نویسنده در این رساله ثابت می‌کند: نجاست از متنجس (جامد یا مایع) به چیزهای دیگر، سرایت نمی‌کند. از آن جا که نویسنده، تنها به بررسی روایات پرداخته، مصحح محترم، به دو دلیل باورمندان به سرایت، یعنی شهرت و اجماع، در مقدمه پاسخ گفته است. این رساله از روی رساله خطی به خط نویسنده تصحیح شده است.

نظرة فی مبانی ولایه الفقیه

عبدالله جوادی آملی، رساله الثقلین، ش. ۲۴، سوال - ذی حجه ۱۴۱۸.

در این مقاله عنوانهای زیر به چشم می‌خورد:
العبودیة والعناية الالهية، ولایة الحق وولایة الاولیاء، الولاية على العقلاء، الولاية التكوينية والتشريعية، الولاية فی المباحث الكلامية، الولاية فی الروایات، دور مجلس الخبراء فی مسألة الولاية، ضرورة الوالی من وجهة نظر العقل.

شرط خیار در وقف

محمد هادی معرفت، وقف میراث جاویدان، ش. ۲۱، بهار ۱۳۷۷.
برابر قول مشهور فقیهان، واقف نمی‌تواند برای خود، حق خیار فسخ شرط کند. نویسنده با بررسی دیدگاههای فقیهان و دلیلهای موضوع بالا، دیدگاه مشهور را ثابت می‌کند.

شرط اعلییت در رهبری

سید کاظم حائری، حکومت اسلامی، ش. ۸، تابستان ۱۳۷۷.
در این مقال، دوازده روایت که ممکن است برای شرط اعلییت فقهی رهبر به آنها تمسک جسته شود، نقل و پاسخ داده شده است.

﴿﴾ خبرگان و شرایط رهبری

احمد صابری همدانی، حکومت اسلامی، ش. ۸، تابستان ۱۳۷۷.

در این مقال، پرسشهایی مطرح و بدانها پاسخ داده شده است:

۱. آیا خبرگان می توانند غیر اصلح را انتخاب کنند؟

۲. آیا خبرگان می توانند رهبر را تغییر دهند؟

۳. آیا شرط رهبری، مرجعیت هم هست؟

۴. آیا اعلیمیت فقهی شرط رهبری است؟

﴿﴾ مجلس خبرگان از دیدگاه نظریه ولایت فقیه

محمد جواد ارسطا، حکومت اسلامی، ش. ۸، تابستان ۱۳۷۷.

از جمله مباحث مهمی که در مورد مجلس خبرگان مطرح است، روشن کردن جایگاه فقهی آن و پاسخ گویی به این پرسش است که چرا باید برای تعیین ولی فقیه از طریق این مجلس (آن هم با کیفیت خاصی که دارد و متشکل از نمایندگان منتخب مردم است) اقدام کرد؟ به عبارت دیگر، ضرورت وجودی این مجلس کدام است و آیا طریق تعیین رهبر منحصر در این راه است؟

نویسنده، تلاش می ورزد بر اساس مبنای فقهی حضرت امام خمینی، رحمة الله علیه، به پرسشهای بالا، پاسخ گوید.

﴿﴾ حکومت و ولایت (۱)

یحیی کبیر، اطلاعات، ۱۳۷۷/۵/۱۱.

در این مقال، نخست، لزوم حکومت در جامعه و رابطه حکومت و ولایت تبیین شده و در ادامه، انواع حکومتها از نظر ولالت معرفی و مورد ارزیابی قرار گرفته اند.

در بخش نخست، انواع حکومتهای غیرالهی تشریح شده است:

حکومت و ولایت دیکتاتوری، ولایت گروهی، ولایت مردم بر مردم.

ولایت فقیه

محمد هادی معرفت، کتاب نقد، ش. ۷، تابستان ۱۳۷۷.

نویسنده در این نوشتار، گزاره‌ها و مقوله‌های زیر را مطرح ساخته است:

مفهوم ولایت، تفسیر نادرست ولایت، ولایت در کلمات فقها، ولایت به مثابه وظیفه و مسؤولیت، ولایت به مثابه منصب، ولایت به مثابه وکالت، ولایت انشائی یا اخباری، تشابه در مفهوم ولایت، نظارت به جای ولایت، فقاہت شرط ولایت، تزام ولایتها، ولایت فقیه واجب کفایی، فقاہت ولی امر، مفهوم ولایت مطلقه، فقاہت قید ولایت، مفهوم انحرافی اطلاق، محدودیت قانونی، لزوم مشورت دولتمردان، نظارت همگانی مردم، مسؤولیت مردم، مصلحت‌های ثابت و متغیر، احکام حکومتی، تشکلات حزبی و ...

حسبه و ولایت فقیه

ابوالقاسم یعقوبی، حوزه، ش. ۸۵-۸۶، فروردین-تیر ۱۳۷۷.

آیا می‌توان از زاویه بایستگی انجام امور حسبه، با گستردگی آن در زمان ما، ولایت فقیه را ثابت کرد؟ آیا فقیه بدون تشکیلات سازمان یافته و تمرکز در مدیریت، می‌تواند به انجام امور حسبی پردازد؟ آیا موارد حسبه منحصر در همان مواردی است که در فقه نام برده شده؟

آیا انجام امور حسبه در زمانی که حاکم شرع دستش باز است، بازمانی که در حاشیه حکومت است یکسان است؟ آیا می‌توان انگاشت که اسلام برای امور و اموال بی سرپرستان، ناتوانان و ... اشخاصی را معین و احکامی را بیان کرده، لیکن برای اداره جامعه و اجرای احکام دینی طرح و برنامه‌ای ندارد؟

این پرسشها و پرسشهایی از این دست، نویسنده را بر آن داشته است تا به مسأله حسبه از زوایای گوناگون پردازد.

﴿ مبانی اجتهاد وقف از منظر مذاهب اسلامی ﴾

محمد ابراهیم جناتی، اطلاعات، ۱۳۷۷/۴/۷ .

در ابتدا گزاره های زیر مطرح شده تا پیرامون آنها بحث شود:

معنای وقف در لغت، در احادیث، در اصطلاح فقهای شیعه و اهل سنت و در اصطلاح قانون مدنی، سیر تاریخی وقف، مبانی و دلایل شرعی وقف، حکم وقف، نخستین واقف در اسلام، ارکان وقف، اقسام وقف، موارد وقف، شرایط وقف، مبطلات وقف، هزینه های وقف، خروج عین مال از ملک مالک، تبدیل عین موقوفه، احکام مشترک موقوفات، احکام و شرایط موقوف علیه و موقوف له و واقف و متولی، حق نظارت و

﴿ ولایت فقیه و عملیت ﴾

علی اکبر ذاکری، حوزه، ش. ۸۶-۸۵، فروردین-تیر ۱۳۷۷ .

در این نوشتار، گزاره ها و مقوله های زیر مطرح و درباره آنها بحث و بررسی شده است:

ولایت فقیه و اعلامیت از دیدگاه فقیهان، اعلامیت و قضا، اعلامیت و فتوا، اعلامیت و ولایت، ناپایداری حکومت غیر اعلم، انتخاب کارگزاران غیر اعلم، اعلامیت و اعقلیت، اعلامیت همراه دیگر شرایط، اعلامیت در قانون اساسی .

﴿ جایگاه مردم در انتخاب رهبری ﴾

اسماعیل اسماعیلی، حوزه، ش. ۸۵-۸۶، فروردین-تیر ۱۳۷۷ .

نویسنده نخست پرسشهای زیر را مطرح می سازد، سپس در مقام پاسخ بر می آید:

وظیفه تشکیل حکومت را فقیهان دارای شرایط، چگونه باید انجام دهند؟ آیا به موجب «نصب» امام معصوم (ع) است؟ یا گمارشی در کار نیست و امامان (ع) تنها ویژگیهای حاکمان صالح را بر شمرده اند و ولی فقیه - از میان فقیهان شایسته سرپرستی جامعه - از سوی مردم برگزیده می شود؟

بنابر دیدگاه نخست، انتخاب مردم به چه معناست: مشروعیت یا مقبولیت؟ بنابر

دیدگاه دوم، آیا فقیه، تنها با انتخاب مردم حکومت او مشروعیت می‌یابد؟ آیا فقیه برگزیده شده از سوی مردم، تنها وکیل مردم خواهد بود و در قلمروی می‌تواند دخالت کند که موکلان به وی داده‌اند؟ و

﴿ مبانی و مبادی کلامی ولایت فقیه از دیدگاه امام خمینی(ره) ﴾

عباس مخلصی، حوزه، ش. ۸۵-۸۶، فروردین- تیر ۱۳۷۷.

این نوشتار، نگاهی بیرونی به دستاورد تفکر امام خمینی دارد و می‌کوشد تا نسبت مبانی معرفتی و دین‌شناختی با نظریه ولایت فقیه را بازجوید. نویسنده به مبانی، بایستگیها و انگاره‌های اعتقادی و کلامی و روش قراءت امام پرداخته است و با تبیین مقوله‌های زیر، ضرورت ولایت فقیه را ثابت کرده است:

جاودانگی اسلام، جامع بودن شریعت، امامت و رهبری سمت دینی پیامبر(ص)، پابندی امامت.

نویسنده در پایان، نتیجه می‌گیرد: اگر فقیهی دلیلهای خاصه و روایاتی که بر ولایت فقیه به آنها استناد می‌شود، کافی بر اثبات مقصود نداند، همچنان نظریه ولایت فقیه، اعتبار استدلالی خود را به دلیل عقل داراست.

﴿ ولایت مطلقه فقیه از دیدگاه امام خمینی و قراءتهای گوناگون ﴾

محمد صادق مزینانی، حوزه، ش. ۸۶-۸۵، فروردین- خرداد ۱۳۷۷.

نویسنده در این مقاله، موارد زیر را روشن ساخته است:

۱. منظور از ولایت مطلقه فقیه.
۲. جدید نبودن نظریه ولایت مطلقه فقیه.
۳. معیارها و ترازها در به کار بستن ولایت.
۴. شرایط علمی و عملی ولی فقیه.

مفهوم ولایت فقهی

مصطفی جعفر پیشه، حکومت اسلامی، ش. ۹، پاییز ۱۳۷۷.
 نویسنده پس از تبیین مفهوم ولایت در لغت، عرف، فقه و تعریف ولایت شرعی، پانزده قسم از اقسام ولایت شرعی را بر می شمرد.
 در ادامه، به چند پرسش دربارهٔ قیمومیت و ولایت، محجوریت و ولایت، آزادی و ولایت پاسخ داده شده است.

ماهیت ولایت فقیه

محمد محمدی اشتهاردی، پاسدار اسلام، ش. ۲۰۳، آبان ۱۳۷۷.
 از همان آغاز تصویب اصلهای مربوط به ولایت فقیه در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تاکنون، شبهه‌هایی دربارهٔ ولایت فقیه مطرح شده؛ از این روی نویسنده بر آن شده در ضمن چند مقاله، پس از تبیین ماهیت ولایت فقیه، شبهه‌های مربوط به ولایت فقیه را مطرح و پاسخ دهد.
 در نخستین مقاله به ماهیت ولایت فقیه، به عنوان امتداد خط ولایت می پردازد.

دلایل عقلی و نقلی مساله ولایت فقیه

محمد محمدی اشتهاردی، پاسدار اسلام، ش. ۲۰۴، آذر ۱۳۷۷.
 به دنبال سلسله نوشتارهایی با عنوان «ولایت فقیه و رد شبهه‌ها» این قسمت به ارائه دلایل عقلی و نقلی جهت اثبات ولایت فقیه اختصاص دارد.

انتخاب و انتصاب در رهبری ولایی

علی ربانی گلپایگانی، رسالت، ۱۳۷۷/۷/۲۶.
 نویسنده ویژگیهای رهبری ولایی را بر می شمرد و ثابت می کند که دموکراسی حقیقی در پرتو رهبری ولایی تحقق می پذیرد و در ادامه، نقش مردم در

حکومت اسلامی تشریح شده است .

مصاحبه با حضرت آیت الله سید کاظم حائری

ارم، ش. ۳، مهر ۱۳۷۷ .

در این مصاحبه مسائل مربوط به ولایت فقیه مطرح شده است .
 آیت الله حائری که در زمینه ولایت فقیه و حکومت اسلامی تحقیقات گسترده ای داشته است، در مقوله زیر در این مصاحبه سخن می گوید:
 دلیلهای فقهی ولایت فقیه، سیر بحث ولایت فقیه در منابع فقهی، نظر آیت الله خویی درباره ولایت فقیه، اختیارات ولی فقیه، مشروعیت ولایت فقیه، محدودیت دوران ولایت ولی فقیه، راههای انتخاب و عزل رهبر، حضور غیر مجتهدان در مجلس خبرگان، دیدگاههای شهید صدر درباره ولایت فقیه و ...

سابقه تاریخی نظریه ولایت فقیه

اسماعیل گندمکار، ارم، ش. ۳، مهر ۱۳۷۷ .

نویسنده برای روشن ساختن سیر تاریخی نظریه ولایت فقیه، دیدگاه ۲۴ تن از فقیهان شیعه و اهل سنت را نقل می کند، فقیهانی چون:
 محمد غزالی، ابوعلی سینا، فارابی، شیخ مفید، شیخ طوسی، ابن ادریس، خواجه نصیرالدین طوسی، محقق اول، محقق ثانی، مقدس اردبیلی، حاج آقا رضا همدانی، ملا احمد نراقی، میر عبدالفتاح مراغه ای، صاحب جواهر، شیخ مرتضی انصاری، علامه نائینی، آیت الله خویی، امام خمینی و ...

ولایت مطلقه فقیه

شمسی طاهری، ارم، ش. ۳، مهر ۱۳۷۷ .

در این نوشتار از مقوله های زیر بحث می شود:

انسان اجتماعی، حکومت در جامعه دینی، جامعیت و جاودانگی اسلام، ضرورت تشکیل حکومت، ضرورت ولایت فقیه و ادله آن، محدوده اختیارات ولی فقیه، ولایت مطلقه از منظر فقه، مراد از ولایت فقیه، ولایت مطلقه و قوانین موضوعه.

📖 حکومت دینی، دموکراسی و ولایت فقیه

سید نادر علوی، ارم، ش ۳، مهر ۱۳۷۷.

کسانی که به بحث از رابطه میان دموکراسی غربی و حاکمیت اسلامی پرداخته اند، سه نظریه مهم را مطرح ساخته اند:

۱. سازگاری دموکراسی با حاکمیت اسلامی مبتنی بر عقل جمعی.
 ۲. انطباق دموکراسی غربی با حاکمیت اسلامی.
 ۳. عدم سازگاری دموکراسی غربی با حاکمیت اسلامی.
- نویسنده دیدگاههای فوق را مورد ارزیابی قرار داده و سپس نتیجه گیری کرده است.

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

📖 حقوق

📖 مسئولیت جزایی پزشکان

محمد هادی صادقی، دانشگاه اسلامی، ش ۴، بهار ۱۳۷۷.

مقاله در دو بخش سامان یافته است: در بخش اول با عنوان «ضمان طبیب» به مسئولیت پزشک نسبت به نفس فعل طبابت، نتایج بیماری و جنایات ناشی از درمان پرداخته شده است.

بخش دوم به ابراء پزشک اختصاص دارد و در آن با توجه به دیدگاه فقیهان و قانون بررسی شده که اگر بیمار پیش از اقدام به درمان، پزشک را ابراء کند، چه اثری بر آن مترتب خواهد شد.

تحلیل حق

حسین توسلی، حکومت اسلامی، ش. ۷، بهار ۱۳۷۷.

در این نوشتار عنوانهای زیر مورد ارزیابی قرار گرفته اند:

معنای حق، رابطه حقیه، صلاحیت حقوقی در انجام فعل، ویژگیهای مشترک حقوق (اعتباری بودن، وضعی بودن، زمام امر حق به دست ذوالحق بودن، وضع حق نوعی ارفاق به نفع ذوالحق است، الزام آور بودن حق) مبنای حق، منبع حق، حقوق عینی و انتقادی، حقوق سیاسی و اقتصادی و اجتماعی، حقوق خصوصی و عمومی و جمعی، حقوق اخلاقی، حقوق شرعی، شفافیت حقوق و ...

حضانت و ملاقات طفل

ابوذر اخگر، اطلاعات، ۱۳۷۷/۹/۲۶.

جهت بررسی ماده ۱۱۶۹ قانون مدنی، به گزاره‌های زیر پرداخته شده است:
 عهده‌داران حضانت طفل، موارد سقوط حق حضانت مادر، فوت یکی از والدین، خودداری از نگاهداری طفل، ضمانت اجرای حضانت طفل، ملاقات طفل، ضمانت اجرای حق ملاقات طفل.

مقدمه ای بر اعاده حیثیت و رفع آثار محکومیت در حقوق جزایی ایران (۱)

حاجی علی موگویی، اطلاعات، ۱۳۷۷/۷/۲.

اعاده حیثیت، نهادی جزایی است که در کلیه سیستمهای حقوقی به رسمیت شناخته شده است و هدف از وضع آن، بهبود موقعیت اجتماعی بزهکاران و مجرمان پس از تحمل محکومیت است.

نویسنده برای بررسی سیرتاریخی اعاده حیثیت، پاره‌ای از موارد قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۰۴ را بررسی می‌کند.

﴿﴾ ۱۶ پرسش و پاسخ در باب مجلس خبرگان رهبری

سید عمار کلانتری، ارم، ش. ۳، مهر ۱۳۷۷.

در این مقال به پرسشهای زیر پاسخ داده شده است.

مبنای تشکیل مجلس خبرگان، واگذاری وظایف مجلس خبرگان به مردم، جایگاه مجلس خبرگان در قانون اساسی، منشأ مشروعیت ولایت فقیه، محدودیت زمان رهبری، ترکیب نمایندگان مجلس خبرگان، حضور غیر مجتهدان در مجلس خبرگان، چگونگی احراز صلاحیت علمی نامزدها و ...

﴿﴾ آیت الله مصباح از شبهه های گوید

ارم، ش. ۳، مهر ۱۳۷۷.

این نوشتار، متن سخنرانی آیت الله محمد تقی مصباح یزدی در تاریخ ۱۳۷۷/۲/۲۹

و جلسه پرسش و پاسخ در تاریخ ۱۳۷۷/۳/۲۰ درباره خبرگان و ولایت فقیه است.

پرسشهای مطرح در این سخنرانی و جلسه پرسش و پاسخ، بدین شرح است:

۱. آیا تأیید صلاحیت کاندیدای مجلس خبرگان توسط شورای نگهبان دور نیست؟

۲. حضور متخصصان دیگر غیر از مجتهدان در مجلس خبرگان.

۳. راه تشویق مردم جهت حضور در انتخابات مجلس خبرگان.

﴿﴾ جایگاه فقهی - حقوقی مجلس خبرگان

گفت و گو با آیه الله عبدالله جواد آملی، حکومت اسلامی، ش. ۸، تابستان ۱۳۷۷.

در این گفت و گو گزاره های زیر مطرح و درباره آنها بحث شده است:

وظایف مجلس خبرگان در قانون اساسی، مبنای فقهی و حقوقی تشکیل مجلس

خبرگان، مجلس خبرگان در سایر کشورها، واگذاری وظایف خبرگان به مردم، منشأ

اعتبار و مشروعیت اعضای مجلس خبرگان، سازگاری لزوم مجلس خبرگان با نظریه

انتخاب یا انتصاب.

آیا احکام قطعی دیوان محاسبات قابلیت اعاده دادرسی دارند؟

عبدالعلی نظامتیان، رسالت، ۱۳۷۷/۵/۲۷.

نویسنده پس از طرح مباحثی در موضوع فوق چنین نتیجه می گیرد:

۱. در مورد امکان اعاده دادرسی احکام محکمه تجدید نظر دیوان به علت فقدان نص صریح قانونی، موضوع محل تردید است.
۲. اعاده دادرسی موجب توقف اجرای احکام لازم الاجرای دیوان نیست، مگر آن که متقاضی برای توقف حکم مورد درخواست اعاده دادرسی، تأمین مقتضی بسپارد.
۳. جهات مورد اعاده دادرسی در دیوان محاسبات در مجموع می بایستی در صدور حکم مورد درخواست اعاده دادرسی مؤثر باشد.

حق دفاع متهم (۱)

نعمت رضوانی، اطلاعات ۱۳۷۷/۴/۲۵.

نویسنده در این نوشتار به بررسی و تحلیل ماده ۱۲۵ قانون آیین دادرسی کیفری می پردازد: بازپرس ابتدا هویت و مشخصات متهم را دقیقاً (اسم، اسم پدر، شهرت فامیل، سن، شغل، عیال و اولاد و تابعیت) سؤال کرده، متذکر می شود که مواظب اظهارات خود باشد و سپس موضوع اتهام و دلایل آن را به گونه روشن به متهم تفهیم می کند و آن گاه شروع به تحقیق می کند. پرسشها باید مفید و روشن باشد. سؤالات تلقینی یا اغفال یا اکراه و اجبار متهم ممنوع است. چنانچه متهم از دادن پاسخ سرباز زند، اغفال یا اکراه و اجبار متهم ممنوع است. چنانچه متهم از دادن پاسخ سرباز زند، سرباز زند او در صورت مجلس، قید می شود.

مادر تا سن بلوغ دختر و پسر حق حضانت دارد (۱)

مصاحبه با آیت الله سید محمد موسوی بجنوردی، سلام، ۱۳۷۷/۶/۵.

در این مصاحبه، بلوغ شرعی دختر و پسر و حضانت دختران و پسران، مورد بحث قرار گرفته است.

بخش دوم مصاحبه با عنوان: چرا دیه زن نصف دیه مرد است؟ در تاریخ ۱۳۷۷/۶/۱۲ به چاپ رسیده است و در آن خطای فقیه، قصاص پدر و مادر در قتل فرزند، نصف بودن دیه زن نسبت به مرد مورد بحث قرار گرفته است.

📖 بحث تطبیقی پیرامون شرط علم در ثبوت حد زنا

طوبی شاکری، فقه اهل بیت، ش ۱۴، تابستان ۱۳۷۷.

نویسنده در این نوشتار روشن می‌سازد که شرط علم شخصی برای اثبات حد زنا، مستند استواری در فقه ما ندارد و وجود علم نوعی به تحریم زنا برای اثبات حد زنا کافی است؛ از این روی، نویسنده، مواد ۶۴ و ۱۶۶ قانون مجازات اسلامی را مورد انتقاد قرار می‌دهد؛ چرا که آن مواد، علم شخص را در اثبات حد زنا شرط می‌دانند.

📖 شرط ضمنی در حقوق ایران با مطالعه تطبیقی

حسین سیمایی صراف، وقف میراث جاویدان، ش ۲۲، تابستان ۱۳۷۷.

این تحقیق در صدد تبیین دو مسأله است:

۱. مشروعیت شروط مذکور پیش از عقد که عقد با التفات و اعتماد به آنها منعقد می‌شود.

۲. مشروعیت شروطی که هرگز ذکر نمی‌شوند، لیکن از اوضاع و احوال قرارداد یا از عرف و عادت رایج، وجودشان کشف می‌شود.

دسته اول را «شرط بنایی» و دسته دوم را «شرط عرفی» می‌نامند و هر دو دسته را «شرط ضمنی» می‌خوانند.

📖 نقد و تحلیل حقوقی ماده ۵۵۸ قانون مدنی پیرامون شرط ضمان مضارب

محمد جواد صفار، نامه مفید، ش ۱۴، تابستان ۱۳۷۷.

برابر ماده فوق، شرط ضمان مضارب، باطل و سبب باطل شدن مضاربه می‌شود.

حقوق دانان، علت این حکم را مغایرت شرط با مقتضای ذات عقد مضاربه می دانند. این مقاله عهده دار بحث از ماده مزبور است و نویسنده، این ماده را به نقد می کشد.

🔖 یا طیب ضامن است؟

حبیب الله طاهری، پزشکی قانونی، ش. ۱۴، مرداد و شهریور ۱۳۷۷.
در این مقاله، موضوع ضمان پزشک، در صورت مرگ بیمار یا نقص عضو او از دیدگاه فقهی بررسی شده است. ابتدا مفهوم ضمان و اقسام آن بیان و سپس دلیلهای ضمان پزشک ذکر شده است. نویسنده در پایان، راههای نبود ضمان را بررسی کرده و تنها راه شرعی و قانونی، تحصیل براءت قبل از درمان از بیمار یا ولی او دانسته که امروزه در بیمارستانها رایج است.

🔖 بررسی تفاوت اجرای حکم قصاص در مورد زن و مرد

حسین مهرپور، نامه مفید، ش. ۱۴، تابستان ۱۳۷۷.
بر اساس قانون مجازات اسلامی، اگر زنی مردی را، از روی عمد به قتل برساند، بدون هیچ شرطی زن قصاص می شود؛ اما اگر مردی زنی را از روی عمد، به قتل برساند در صورتی مرد قصاص می شود که اولیای مقتوله نصف دیه مرد را به قاتل بدهند.
نویسنده پس از بررسی مبنای حکم در قرآن و سنت به این نتیجه می رسد: از آیات قرآن نمی تواند تبعیض و تفاوت میان زن و مرد در مسأله قصاص را استنباط کرد و عمل به مفاد آیات قوی است.

🔖 قانونگذاری در حکومت اسلامی

محمد منصور نژاد، تبیان، ش. ۲۸، خرداد و تیر ۱۳۷۷.
در این مقاله مقوله های زیر مورد بحث و بررسی قرار گرفته است:
مفهوم و اقسام قانون، قانون در نظام اسلامی، سابقه بحث قانونگرایی در غرب،

رابطهٔ شؤون فقیه با احکام، انواع حکم حکومتی، مقایسهٔ احکام حکومتی با احکام اولیه و ثانویه، رابطهٔ قانون و ولایت مطلقهٔ فقیه و ...

📖 قانون گذاری در حکومت اسلامی

محمد منصور نژاد، حکومت اسلامی، ش. ۷، بهار ۱۳۷۷.

این مقاله درباره گزاره های زیر سخن می گوید:

الف. مفهوم و اقسام قانون و قانون در نظام اسلامی.

ب. سابقه بحث قانون گرایی در غرب.

ج. جایگاه انواع قوانین در نظام اسلامی.

د. رابطه قانون و ولایت فقیه.

📖 بررسی مقایسه ای قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (قدیم و جدید)

علی رضا صدرا، حکومت اسلامی، ش. ۷، بهار ۱۳۷۷.

در این تحقیق، به بررسی تغییرات و مواضع اصلاحی بسنده شده که پس از یک بحث کوتاه، در تغییرات شکلی و شکل تغییرات به تغییرات ماهوی و ماهیت تغییرات پرداخته شده است.

شیوهٔ تحقیق اصولاً استنادی و استدلالی بوده که با مراجعه به عین نصوص قانون اساسی و مفاهیم مندرج و مندمج در آنها صورت گرفته است.

📖 تأملی در ماده ۹۱ قانون تعزیرات

سعید قماشسی، فقه اهل بیت، ش. ۱۳، بهار ۱۳۷۷.

ماده ۹۱ قانون تعزیرات، مصوب ۱۸ مرداد ۶۲ مقرر می دارد:

اگر زن حامله برای سقط جنین به طبیب و یا قابله مراجعه کند و طبیب هم از روی علم و آگاهی و از روی عمد، مباشرت به اسقاط جنین کند، دپه جنین به عهدهٔ اوست

و اگر روح در جنین دمیده شده باشد، باید قصاص شود و اگر او را به وسایل اسقاط جنین راهنمایی کند، به شش ماه تا سه سال حبس محکوم می شود. نویسنده، این ماده از قانون را مورد نقد قرار داده است.

تنبیه قاضی (۱)

آرش صادقیان، اطلاعات، ۱۳۷۷/۳/۲۸.

در این مقاله به بررسی جزئیات ماده ۱۸ قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب مصوب ۱۳۷۳/۴/۱۵ پرداخته شده است:

آرای دادگاههای عمومی و انقلاب اعم از حکم یا قرار در موارد زیر نقض می شود:

۱. قاضی صادر کننده رأی متوجه اشتباه رأی خود شود.
۲. قاضی دیگری پی به اشتباه رأی صادره ببرد، به گونه ای که اگر به قاضی صادر کننده رأی تذکر دهد، متنبه گردد.
۳. ثابت شود قاضی صادر کننده رأی، صلاحیت رسیدگی و انشای رأی را نداشته است.

تبصره - در مورد بندهای ۱ و ۲ مرجع تجدید نظر، رأی را نقض و رسیدگی می نماید و در مورد بند ۳ مرجع تجدید نظر، بدو آبه اصل عدم صلاحیت رسیدگی و در صورت احراز، رسیدگی مجدد را انجام خواهد داد.

اهمیت ذاتی قانون و فنون قانونگذاری (۱)

ناصر کاتوزیان، سلام، ۱۳۷۷/۶/۱۶.

این نوشتار متن سخنرانی دکتر ناصر کاتوزیان در خرداد سال ۱۳۷۷ است. این سخنرانی در دو بخش ایراد گردیده: بخش اول درباره اهمیت ذاتی و نقد قانون گرایی مطلق است و بخش دوم به فنون قانونگذاری اختصاص دارد. در بخش نخست، در این گزاره ها، سخن رفته است:

عدالت هدف نهایی است و نظم مقدمه آن، حق داری مردم، مقاومت طبیعی مردم در برابر ظلم و قوانین نامطلوب، شعار اطاعت از قانون و تمهید گریز از قانون. بخش دوم این سخنرانی در تاریخ ۲۶ و ۱۳۷۷/۶/۳۰ به چاپ رسیده است.

علم قاضی

علیرضا آذربایجانی، سلام، ۱۳۷۷/۱/۱۷.

نویسنده پس از بیان مهم ترین دیدگاه های فقها در موضوع علم قاضی، به بیان دلیلهای موافقان و مخالفان عمل به علم قاضی پرداخته است. در ادامه، به بررسی علم قاضی در قوانین مدون پرداخته شده است.

بررسی سر قفلی و حق کسب و پیشه و تجارت در قانون موجر و مستأجر سال ۱۳۷۶

سعید بیگدلی، اطلاعات، ۱۳۷۷/۵/۸.

مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۷۶ آخرین قانون مربوط به روابط موجر و مستأجر را به تصویب رساند. از جمله مباحث تغییر یافته بحث سر قفلی است. این مقاله در صدد بررسی نکته های مثبت و منفی این قانون در زمینه یاد شده می باشد. نویسنده، پیش از بررسی قانون جدید، به تفاوت بین سر قفلی و حق کسب و پیشه و تجارت، مبنای این دو حق، تاریخچه حق کسب و پیشه و تجارت و نظر فقها در موضوع یاد شده، پرداخته است.

مطالعه ای پیرامون مسؤلیت مدنی دولت در فقه امامیه و حقوق موضوعه

ناصر قریان نیا، نامه مفید، ش. ۱۳، بهار ۱۳۷۷.

مقاله در دو گفتار، سامان یافته است:

در گفتار اول به نقد و بررسی دلیلهای موضوع مورد بحث از دیدگاه فقه امامیه، پرداخته شده و در آن روایات و اطلاق و عموم ادله ضمان مورد توجه قرار گرفته است.

نویسنده در گفتار دوم، با عنوان «مسئولیت مدنی دولت در حقوق موضوعه»، به بررسی حقوق کشورهای چوَن ایران، مصر، فرانسه، امریکا و ... پرداخته است.

بررسی جرم منازعه در قانون مجازات اسلامی

جعفر یزدیان جعفری، اطلاعات، ۱۳۷۷/۲/۳.

ماده ۶۱۵ قانون مجازات اسلامی مقرر می‌دارد:

هرگاه شماری با یکدیگر منازعه کنند، هر یک از شرکت‌کنندگان در نزاع، حسب

مورد به مجازات زیر محکوم می‌شوند:

۱. در صورتی که نزاع منتهی به قتل شود به حبس از یک سال تا سه سال.

۲. در صورتی که منتهی به نقص عضو شود، به حبس از شش ماه تا سه سال.

۳. در صورتی که منتهی به ضرب و جرح شود، به حبس از سه ماه تا یک سال.

تبصره ۱- در صورتی که اقدام شخص، دفاع مشروع تشخیص داده شود،

مشمول این ماده نخواهد بود.

تبصره ۲- مجازات‌های فوق مانع اجرای مقررات قصاص یا دیه حسب مورد

نخواهد شد.

نویسنده در این مقاله، نخست به سابقه تاریخی منازعه می‌پردازد، سپس منازعه

در قانون مجازات اسلامی را با قانون مجازات عمومی مقایسه می‌کند.